

Alice O'Fredericks

TV og video har gjort store dele af den danske filmskat tilgængelig for hele befolkningen, og næsten glemte navne dukker atter op i erindringen. Kosmorama starter her en lille serie artikler om nogle af dem.

af Carl Nørrested

Alice Frederiksen startede som 18-19 årig scriptgirl hos Benjamin Christensen nogle år før *Heksen* (1921). I den fik hun en lille rolle som besat nonne, der kysser Satans (Benjamin Christensen) rumpe. Det har aldrig før eller siden været beskåren nogen, at debutere kyssende landets førende instruktør i røven.

1921 – mange år før hun fik sit egentlige virke på Palladium – deltog hun som kompars, som såkaldt Lau-girl (en fordansket parallel til Sennett-girls) i den første udsendte deciderede Fy og Bi-film *Film, Flirt og Forlovelse* og fik des-uden biroller i et par andre.

1923 opnåede hun nogle for-

Frk. Fredericks som sæterjenten Kari i Emanuel Gregers' *'Solskinsdalen'* (25).

holdsvis store filmroller på nogle kortlivede selskaber. Johannes Meyer, der netop startede Tumling Film, instruerede hendes debut *Smil og Taare* (Pr. 16.4. 1923). Frk. Frederiksen er Bess, sammen med Karen Winther (Dott) friske piger på Frk. Rosalies Kostskole for unge Piger. Det er en lille harmløs Lau Lauritzen-inspireret folkekomedie med smukke snebilleder (fot: Carl Fischer), hvor pigerne ikke træder i karakter, men forekommer inspireret af amerikanernes samtidige pige-idoler. Karen Winther og Alice Frederiksen havde netop figureret som fotoillustrationer til BT's føljetonroman "Prinsessen af Nørre Fæled".

Den produktive islandske forfatter Gudmundur Kamban, der var knyttet til Folketeatret og Det kongelige Teater som sceneinstruktør, kastede sig også over et par film, dels på konsortiet Edda Film omkring *Hadda Padda* (1923. Pr. 1.1. 1924), som Svend Methling var initiativtager til, dels på NFK (*Det sovende Hus* – 1926). Alice Frederiksen fik i *Hadda Padda* sin første større dramatiske rolle som Kristrup, Hrafnhildurs (også kaldet Hadda Padda (Clara Wieth (Pontoppidan))) yngste søster. Det er en film i svensk naturtradition, udsendt fire år efter Gunnar Sommerfeldts første store Islandsfilm *Borgslægtens Historie* (1919). Den melodramatiske fortælling er Kambans egen og udspiller sig hos samtidens byborgerskab. Hadda Padda og Kristrun bejler begge til Ingolf af Breidabols (Svend Methling) gunst. Naturen er begrænset ramme om Haddas og Ingolfs kærlighed ved hans fædrende gård og kulminerer i Angelika-kløften omkring et bortkommet, symbolsk familiesmykke, som Hadda ofrer sit liv i jagten på. Clara Wieth bærer den altdominerende melodramatik og sætter Alice Frederiksen i skygge.

1925 får frk. Frederiksen, der nu kalder sig Fredericks, et markant typerollegennembrud som sæterjenten Kari i Emanuel Gregers' *Solskinsdalen* (NFK. Pr. 21.2. 1925).

Hun er nu fast ingrediens i nordisk eksotisme og fremstår som en lidt erotiseret Lilian Gish-type omgivet af gedekid. Et glimt af hendes nøgne silhuet ægger den livstrætte byfla-nør (Peter Malberg) og vinder ham for landlivet.

Man kan allerede mærke noget sat og dannet over hendes rolle fra samme år i August Bloms cirkusmelodrama *Det store Hjerte*. Hun spiller derpå fræk københavnerkvinde i Georg af Klerckers mislykkede come-back-film *Flickorna på Solvik* (1926).

Alice O'Fredericks og Palladium

1927 er Fredericks på vej bag kame-raet efter at have vundet en manu-skriptkonkurrence på Palladiums ju-bilæums Fy og Bi-film (nr. 25). *Fil-mens Helte* (Pr. 1.10. 1928). Lau når dog forinden at filmatisere et andet af hendes Fy og Bi-manuskripter *Kraft og Skønhed* (Pr. 20.2. 1928). I perioden 1927-33 skrev hun på in-tet mindre end ti Fy og Bi-manu-skripter. Om det er manuskripterne, eller hendes svenske Kleckerfilm, der får hende til at skifte sit navn fra Fredericks til O'Fredericks vides ikke, thi Fy og Bi-programmerne gør sig ikke den ulejlighed at anføre manu-skriptforfattere. Det er dog sik-kert og vist, at sidste gang hun op-træder som filmskuespiller, som In-ger i George Schnéevoigts norske *Laila* (Pr. 12.10. 1929), kalder hun sig O'Fredericks. Lau Lauritzen jr. stiger straks efter sin tyske studier-ejse på som Alice O'Fredericks medforfatter til adskillige Fy og Bi-film.¹⁾ Han erstatter ligefrem cheffo-tografen Valdemar Christensen som fotograf under *I Kantonnement* (1931), da denne forlader Palladium for fast at følge Schnéevoigt på NFK. Faderen lader ham tillige de-butere med hovedrollen som styr-mand Poul Hansen i *Barken Marg-rethe* (1934). Lau jr. og Alice O'Fredericks forsøgte sig selv med den in-karnerede folkelighed i manuskrip-tet til *Københavnere*, instrueret af Lau sr. 1933. *Københavnere* har al den udjokkede folkelighed man kan ønske sig udgående fra Chr. Arhoff ("Okke nej, okke nej"), Agnes Rehni (inkarneret snob), Olga Svendsen og Ib Schønberg (socialistkarikatur). Erling Schroeder og Aase Clausen er det romantiske unge par. Dette normgivende bud på 'ung' komedie anså både Palladium samt manu-

skriptforfatterne, at de kunne klare bedre end Laus far, som de nu lige-frem kom i konkurrence med. Palla-diums direktion overlod dem nem-lig hovedparten af både instruktion og manuskriptskrivning indtil de selv forlod firmaet i 1936. Lau sr. fik herefter kun lov til at lave yderligere tre lystspil for Palladium indtil 1936. Han begik – ikke desan-gående – selvmord i 1938.

I Lau jr. og Alice O'Fredericks fem Palladium-titler mellem 1934 og 1936 har Ib Schønberg den altdomi-nerende hovedrolle som den hygge-nyggede seriefigur Peter Basse – fra-set seriens sidste, hvor han kaldes 'Politibetjenten' og titlen til gengæld er *Panserbasse*. Især i denne film sættes Danmark op som idyllen mod det utrygge gangsterdomine-rede USA og det oprustedes Europa. Den daværende slagfærdige, friske ungdom er anstrengt allestedsnær-værende og hele familien Danmark blev definitivt vundet, da Shirley Temple-replikanten Lille Connie samt Arthur Jensen blev inddraget i de sidste tre (*Kidnapped*, *Snusha-nerne* og *Panserbasse*). Victor Cor-nelius havde skrevet iørefaldende schlagere til samtlige (kendtest blev Lille Connies "Æh – bæh – buh"). Det er svært at finde forsonende momenter i disse film.

Sideløbende instruerede Alice og Lau for Teatrenes Films Kontor (TFK – direktør John Olsen) en "Films-Transmission" af *Cirkusre-vyen* (1936). Desuden havde Lau

Den unge frk. Frederiksen fik en lille rolle i Benjamin Christensens 'Heksen' (21).

instruktøropgaver for Grøns Re-klamebureau, som ejedes af Hen-nings Karmark.

ASA

Lau, Karmark og John Olsen stiftede 1937 produktionsselskabet ASA. Indre splittelse under krigen fik John Olsen til at bryde ud (Saga) og Henning Karmark til at stifte en mere nazisympatiserende organisa-tion omkring Apollon/Merkur (1942), mens Lau stadig med Kar-mark i bestyrelsen og som produk-tionsleder kunne fortsætte en folke-komedielinje med Alice O'Frede-ricks og etablere en seriøs national linje med Bodil Ipsen fra 1942.

ASA var 30ernes mest succesrige producent af folkekomedier, instru-eret af Lau jr. og Alice O'Fredericks godt suppleret af Arne Weel (bl.a. *Livet paa Hegnsgaard* (38) og *Gen-boerne* (39)), der ankom via TFK.

Det første års komedier var pri-mært baseret på Osvald Helmuth (*En fuldendt Gentleman* og *Der var engang en Vicevært*), som havde haft sin talefilmdebut i *Cirkusrevyen*. Liva Weel udgjorde det andet træk-plaster (*Frk. Møllers Jubilæum*) sup-pleret af et enkelt folkeligt melo-drama med Carl Alstrup (*Den kloge Mand*), instrueret af Arne Weel). Først med *I Dag begynder Livet* (Pr.

23.12. 1939) fik man snuppet Ib Schønberg fra Palladium.

Temaet omkring Osvald Helmuth afveg ikke synderligt fra Liva Weels (der foretrak scenen): Karen Jønsson, der døde kort efter – som 29-årig, og Lau var allerede med fra *En fuldendt Gentleman* Pr. 25.1. 37 – Karen Jønsson synger sin egen "Hvorfor er Lykken saa lunefuld". Børge Rosenbaum (Victor Borge) og Poul Reichhardt støder til i Frk. Møllers *Jubilæum* (Pr. 30.8. 37). Helmuth har fået Lille Connie på slæb i *Der var engang en Vicevært* (26.12. 37) – hun fungerer bedre med Schønberg. Temaet rendyrkes (uden Helmuth og Lille Connie) i Falckreklamefilmen *Alarm* (1938) og fungerer samlet (dog uden Jønsson) til Nimbus-reklamefilmen *De tre maaske fire* (27.3. 39). Helmuth sås til gengæld i instruktørparrets første forsøg på at demonstrere en vis modenhed *Blaavand melder Storm* (23.12. 38). Filmen havde sit udspring i en kortfilmbestilling fra Esbjerg Erhvervskontor og udviklede sig i samarbejde med Børge Müller til en spillefilm om Vestkystens varslingsstjenestes udvikling i de sidste 100 år, et forholdsvis vellykket forsøg på at blande folkekomedien (ihukommende *Vester Vov Vov*) og statsfilmstraditionen. Filmen kom dog aldrig i udlejning fra Statens filmscentral, skønt den fik forord af selveste statsminister Stauning. Efter lydfilmens opfindelse havde det fra 1933 været kutyeme at lave visse svensk-danske coproduktioner i to simultane indspilninger med hvert sit lands besætning, undertiden med samme instruktør. Efter 1937 blev det ikke ualmindeligt via eksemplet ASA, at man simpelthen lod selve plottet eksportere for at besætte det med udenlandske skuespillere og instruktører, eller undertiden lod den oprindelige instruktør importere til at arbejde med de fremmede skuespillere. Fra ASAs allerførste år blev både plottet til *En fuldendt Gentleman* og Frk. Møllers *Jubilæum* eksporteret. Osvald Helmuths rodede manuskript til *En fuldendt Gentleman* blev bearbejdet af Gösta Werner til *Svensson ordnar allt* (Svea 1938) med svensk instruktør og Thor Modéen og Lille Connie – som ikke var med i den danske version – i hovedrollerne. Frk. Møllers *Jubilæum* var egentlig baseret på en tysk film *Winternachtsstraum* af Geza von Bolvary (1935), der igen baserede

Herover: Carl Viggo Meincke og Alice O'Fredericks forbereder en scene til 'Panserbasse'.
Herunder: Fra 'Københavnere' (33) – Olga Svendsen, Agnes Rehni og Chr. Arhoff.

Herover: Carl Viggo Meincke og Victor Cornelius i 'Panserbasse' (36). Herunder: Lau Lauritzen jr. og Alice O'Fredericks holder frokostpause under indspilningen af 'En fuldendt Gentleman' (37).

sig på en idé af Ernst Marischka. Alice O'Fredericks og Lau jr. rykkede 1938 som instruktører begge over til Svea og Lau tillige som førsteelsker til Annalisa Ericson i den svenske version *Julia jubilerar* (igen med Thor Modéen). *Blaavand melder Storm* blev ejendommeligt nok af NFK omsat til *Västkustens hjältar* med ren Göteborgbesætning og Alice og Lau som instruktører. Med Schønberg-filmen *I Dag begynder Livet* gik strømmen for første gang den anden vej. Det er en fordanskning af Schamyl Baumans *I dag börjar livet*, der oprindeligt var baseret på en fransk salonkomedie.

II Verdenskrig

Kort før krigens udbrud udsendte Alice og Lau en kombineret Oswald Helmuth/Ib Schønberg film *Familien Olsen* (18.3. 1940), Der var et gevaldigt spring fra *En fuldendt Gentleman*s fjollede folkeflirten med Mussolini til Flemming Lynge, Svend Rindum og Paul Sarauws forsøg på at skabe en populistisk folkekomedie om samtiden. Oswald Helmuth er den positive småborgerfa-

Osvald Helmuth i 'Der var engang en Vicevært'.

miliefader, grønthandler Olsen, der nyder sin "egen lille plet på jorden" – kolonihaven i god samdrægtighed med en pensioneret overbetjent (Ib Schønberg), der er permanent skeptiker og derfor alene. Olsen bliver konfronteret med samfundssystemet, da han udtages som nævning i en domssag imod sin søns arbejdsgiver. Olsen føler sig afmægtig og tager afstand fra samfundsmaskineriet. Han fornemmer dog alligevel at være ambitiøs nok til at holde ved og med til at afgive en retfærdig dom, eftersom dømte heldigvis selv erkender sig skyldig. Så kunne man måske med større fortrosthed iagttage de drastiske politiske omvæltninger, som skete i den nære omverden. De nye funktionærgrupper tager for hasarderede beslutninger og besidder større fri kapitalressourcer, som en detailhandler ikke har let ved at fatte. Det er en film med usædvanligt mange implikationer i en Lau og Alice O'Fredericks-sammenhæng, og den betød en problematiseret indgang til Besættelsestiden med en folkekomedieballast i behold,

Kort efter forlod Osvald Helmuth ASA til fordel for NFK, for først at komme tilbage som instruktør af *Ebberød Bank* i 1943.

Eskapismen var ellers påfaldende hos Lau og Alice i *Pas paa Svinget i Solby* (Pr. 19.8. 40) hvis rolleliste spændte fra Ib Schønberg over Ludvig Brandstrup til Lille Connie, der nu blev kaldt Lille Anna, fordi hun

var ved at blive for stor. Med *En ganske almindelig Pige* (26.12. 40) gik de derpå ind i film- og journalistverdenen omkring en konkurrence om at opdage den repræsentative 'ganske almindelige pige', der under alle omstændigheder havde svært ved at illudere i Gerda Neumanns skikkelse. Med Gerda og Ulrik Neumann var mulighederne nu legio for den musikalske komedie. Til gengæld forsøgte Lau Lauritzen og Arne Weel med Svend Rindom

og Flemming Lynges *En Desertør* (28.10. 40) at lave Danmarks eneste forsinkede beredskabsfilm. Den er tydelig antigermansk med en grum historie udspillet omkring 1864 og den sjældent brugte Peter Poulsen i hovedrollen. Nationale sange veksler med fanfarer og belleristisk ikonografi. Dagbladsannoncerne for filmene var på baggrund af et udfoldet Dannebrog.

Men Alice holdt sig stadig stædigt til lystspillet.

At sætte jøden Max Hansen, der var flygtet fra Tyskland via Sverige til Danmark til hovedrollen i Alice og Laus første harmløse lystspilfilm fra 1941 *Tror du jeg er født i Gaar!* (10.3. 41), har næppe vakt jubel i hele ASA. Brydningerne var allerede åbenlyse og mere økonomiske end ideologiske. John Olsen havde færdigbygget sit eget premiereteater Saga Teatret på Vesterbrogade, som han ingenlunde kaldte ASA Teatret. Kun så længe han sad på distributionen af ASAs film via sit firma TFK, ville han være med. Produktionselskabet Apollon, der brugte ASAs atelier, var allerede en realitet med Alice og Jon Iversens²⁾

Lille Connie og Ib Schønberg i 'Pas paa Svinget i Solby' (40).

første coinstruktion, det udjokkede lystspil *Tag til Rønneby Kro* (26.12. 1941). 1942 var ASAs egen distribution, domineret af Karmark en realitet og John Olsen i fuld gang med at bygge sit eget atelier på Annettevej i Jægersborg.

I Saga Bio holdt John Olsen premiere 1.1. 1942 på ASAs første Marguerite Viby-film *Fr. Kirkemus* efter provinspremieren 2. juledag 1941. Den var selvfølgelig instrueret af Lau og Alice. Viby havde haft succes lige fra sin start i Fy og Bi-film på Palladium. Hun var blevet rendyrket som tonefilminkarnationen af Danmarks ungdom via NFK siden Schnéevoigts *Skal vi vædde en Million?* (1932) og blevet en decideret myte over hele Norden med Emanuel Gregers' *Mille, Marie og mig* (1937). I den svenske version af samme film (Pr. 2.3. 38) måtte hun simpelthen ikke erstattes af en svensk skuespillerinde. Under II Verdenskrig blev næsten samtlige af hendes film udsendt i både dansk og svensk version.³⁾ I det danske program til *Frk. Kirkemus* var en unavngiven hyldestvada:

“Svenskerne regner hende omtrent for en af deres egne. Det skal vi nu have os frabedt herhjemme, – Marguerite Viby er saa Kærnedansk i Sind og Skind og – ikke mindst – i Humør, at vi ikke paa nogen Maade vil give Afkald paa blot den mindste Stump af hende. Vi gaar, omend nødtigt, med til at udlane hende over Sundet engang imellem, men længere kan vi heller ikke strække os.

Det er en forbløffende Karriere, den unge Kunstnerinde har gjort, fra hun startede som Ingenue i Gerda Christophersens Operette-Forestillinger, til hun i Dag skal vise sig paa det talende Lærred sammen med Danmarks største Kunstner paa Sværdsiden Poul Røumert. (...) Hun staar som det personificerede Udtryk for den moderne danske unge Pige, plantet med begge sine rappe Ben i vor Tid. Hendes Sjæl er som Solens Glitren gennem Bøgeskovens Bladhang, i hendes morsomme, talende Øjne spejler sig hele det ukuelige danske Folkesind (...) – hun er dansk, dansk og atter dansk!”

Under Krigen spillede Marguerite Viby med i 5 ASA-produkter hvoraf 3 var instrueret af Alice O'Fredericks og Lau Lauritzen, en af Alice

alene (*Teatertosset*) samt en af Emanuel Gregers (*Lykken kommer*).

Et vendepunkt

1942 markerer det store vendepunkt i dansk films historie. Det sker i og med at ASA lader Bodil Ibsen debutere som filminstruktør med Lau som teknisk direktør. Med sine uforsonlige, grundige og professionelle krav til staben, tager størstedelen af dansk lydfilmproduktion – og markant i denne sammenhæng, Lau og Alices produktion – sig retrospektivt ud som klamp. Hendes eksempel er smittende for hele den danske filmbranche og forudsætning for at bl.a. Carl Th. Dreyer igen kunne komme til at instruere for Palladium i 1943. Dansk film lod sig pludselig inspirere kunstnerisk internationalt. Der går en direkte linje fra Carné/Prévèrts samt scenearkitekten Trauners og fotograferne Eugen Schuftan (*Le quai des brumes* 38) og Curt Courants (*Le jour se lève* 39) “genre sombre” til Bodil og Lau, arkitekten Max Louw samt fotograferne Rudolf Frederiksen og Alf Schnéevoigt i *Afscoret* (Pr. 19.2.

1944). Dønningen medførte dog ikke, at meget ikke kunne blive ved det gamle. Marguerite Viby-filmene *Frk. Vildkat* (Pr. 28.8. 42) blev dog Lau og Alices eneste samarbejde det år. Hun genoptog samarbejdet med Jon Iversen i genfilmatiseringen af Svend Rindoms skuespil *Tyrannens Fald* (23.10. 42), hvilket Dreyer havde filmatiseret i 1926 på Palladium som *Du skal ære din Hustru*. Der var ingen større nødvendighed i denne genfilmatisering udover lyden, Hitlerassociationen og at ære Eyvind Johan Svendsen (som blegner imod Johannes Meyers præstation i rollen som Viktor Frandsen) og Mathilde Nielsen, der rutineret, uden ændringer – 16 år efter – gentog sin Mads-rolle. Dreyers kvælende bogerstueatmosfære bliver forfladiget til teaterkulisser. Man forsøger ligefrem at sætte en naturkliché op mod bykulissen ved en påklippet indledning hos skovrider Høegh (Carlo Wieth), hvis søn Mogens (Poul Reichhardt) er forlovet med søsteren til den kuede Ida (Karin Nellemose) i København. Dreyers helt fænomenale forenk-

ling træder i relief ved en kommutationsprøve mellem de to versioner. Dog placerede Alice O'Fredericks sig centralt i samtidsdebatten med

Til venstre: Peter Malberg og Johannes Meyer. Herunder: Bodil Kjer og Karl Gustav Ahlefeldt. Begge fotos fra 'Hans Onsdagsveninde' (43).

sin filmatisering af Thit Jensens skuespil "Storken" opført på Folketeatret 1922 og moderniseret af Svend Jensens skuespil "Storken" opført på Folketeatret 1922 og moderniseret af Svend Rindom til *Det brændende Spørgsmaal* (25.3. 43). Alice O'Fredericks er oprigtigt engageret i dette tidlige debatindlæg for fri abort og har et par glimrende fortolkere i Bodil Kjer som et nogenlunde realistisk bud på en moderne ung kvinde (modsat Marguerite Viby) og Poul Reichhardt som den kyniske kvindeforfører. Poul Reumert forbliver som den gode og forstående læge en patetisk klischeé,

Bodil Kjer og Alice O'Fredericks svingende ganske glimrende sammen og var ved at finde en nogenlunde overbevisende samtidstone. Desværre blev samarbejdet kun udvidet med Laus og Alices følgende noget fjantede, men ikke uefne Sarauw-lystspil *Hans Onsdagsveninde* ("Peter den Store") med Peter Malberg i den altdominerende proletarrolle som Balder Svanemose, hvor Bodil Kjer trådte i baggrunden.

Derefter kulminerede og sluttede samarbejdet omkring filmatiseringen af Mogens Klitgaards realistiske samfundsroman – en decideret hyldest til den usnobbende selvstændige moderne kvinde – *Elly Petersen* (7.8. 1944), som igen står imod skortejægeren Hjalmer (Poul Reichhardt). Mogens Klitgaard var på pågældende tidspunkt flyttet til Sverige, grundet sin antifascistiske virksomhed.

Den subkulturelle folkelighed blev John Olsens patent fra 1943, hvor han blev nødsaget til at producere sin nu genoptagne og sidste TFK-produktion på ASA-studierne – funderet udelukkende på Chr. Arhoff i cross-dressing *Moster fra Mols* (22.2. 43) – en upåagtet kandidat til the turkey award. Filmen har ingen krediterede instruktører, men har bestået af et misk-mask af Axel Frische (der stod for ideen), Grete Frische, Poul Bang og Carl Heger. ASAs hidtidige tonemester Poul Bang gled over som instruktør på det fremtidige Saga Studio, mens Bent Høyer overtog denne funktion på ASA-studierne. Grete Frische og Poul Bang instruerede derefter den første deciderede Saga Studio-produktion *Kriminalassistent Bloch* (Pr. 22.10. 43) – en dansk version af Leopol Lindbergs svejtsiske *Wachtmeister Studer* (1939).

Året efter lavede Alice O'Freder-

icks forbavsende nok (i samarbejde med Jan Iversen) et absolut lavmål i udjokket folkelighed med Petrine Sonnefarce *Bedstemor gaar amok* (30.10. 44). Det lykkedes dog i samarbejde med Lau Lauritzen at skabe en rimelig, værdig film til krigens afslutning *Affæren Birthe* (26.2. 45), der var baseret på et samtidigt hørespil. filmen behandlede det såre aktuelle emne selvtægt. Poul Reumert spillede for første gang sammen med sin kone Anna Borg på film.

Efterkrigstiden

Alice O'Fredericks svingen mellem ekstreme ophørte ikke med krigens afslutning. Det ville da også være løgn at påstå, at Lau Lauritzen udenlukkende vandrede i Bodil Ipsens fodspor. Faktisk fortsatte Lau og Alice med en lind strøm af mere eller mindre vellykkede komedier indtil Alice O'Fredericks videre ry og skæbne blev beseglet med Morten Korchs *De røde heste*.

Hen mod krigens afslutning kunne det tyskstyrede Internationale Filmkammer end ikke tilgodese ASA med råfilm, så man udsendte små komprimerede spillefilmsfarcer sammen med sports-, musikfilm og danskproducerede tegnefilm i samlede programmer under titlen *ASA spiller op*. Den sidst producerede var et samarbejde mellem Alice og Lau *Panik i Familien* (6.8. 1945 – en farce med Arhoff og Schønberg). Man prøvede noget forgæves at slå gækken løs med den umulige kombination af Poul Reumert, Anna Borg (som man lige inden krigens afslutning havde set i den gravalvorlige *Affæren Birthe*), Lillian Ellis, Petrine Sonne og Ib Schønberg i *De Kloge og vi Gale* (22.10. 45 – med manuskript af Paul Sarauw og Svend Rindom). O'Fredericks orienterede sig derefter mere i retning af Grete Frische i en søgen på i komedieform at pejle sig ind mod nogle kvindefællesskaber. Hun instruerede sammen med Grete Frische *Saa mødes vi hos Tove!* (2.8. 46), lod derefter Grete Frische forblive manuskriptforfatter, mens samarbejdet blev genoptaget med Lau Lauritzen i *Jeg elsker en anden* (13.9. 46), med *Lise kommer til Byen* (18.8. 47) og *Naar Katten er ude* – (14.2. 47 – et musikalsk lystspil med Gerda og Ulrik Neumann samt Svend Asmussen).

De ambitiøse og seriøse projekter realiserede hun nu fortrinsvis alene.

I 1948 udsendte hun en filmatisering af Alice Guldbrandsens roman om kvindemorderen *Hr. Petit* (20.9. 48) efter eget manuskript. Karl Roos brugte denne ambitiøse film som udgangspunkt for et hårdt angreb på dansk film for fraværende dramatisk struktur og manglende evne til at samarbejde med danske forfattere (Ekstrabladets kronik 22.9. 1948). Filmen lægger sig i forlængelse af *Affæren Birthe*. Den er inspireret af Landru-sagen, men har danske miljøtræk. Som i en slags Nürnberg proces ønsker man at kunne henrette det demoniserede onde overmenneske – men det skaber myten. Filmen appellerer åbenlyst til selvtægt i en tro på at menigmand kan hindre tyrannens fremkomst pr. følelsesindskydelse i og med at 'folkets' følelser og fornemmelser pr. definition er ægte. Der er mange naive træk i denne film, men det er utvivlsomt Alice O'Fredericks mest personlige værk. Palladium der havde været Besættelsens interessanteste produktionsselskab hyrede Alice O'Fredericks til den meget ambitiøse Røde Korsfilm om flygtningeproblemet *Det gælder os alle* (16.2. 49) med manuskript af Svend Rindom. På ASA instruerede hun sammen med Lau Lauritzen efter manuskript af Grete Frische og lægen Ib Freuchen med drejebog af Leck Fischer en propagandafilm for Mødrehjælpen *Vi vil ha' et Barn* (5.9. 49). Den er langt mere dogmatisk end *Det brændende Spørgsmaal*.

Lægen Ib Freuchen stod også bag hørespillet "Gabestokken" – om tuberkuloseproblemet, som Leck Fischer omarbejdede til film, som Alice O'Fredericks og Jon Iversen instruerede på Palladium (30.10. 50). Endelig stod Alice også sammen med Leck Fischer bag Socialdemokratiets propagandaspilefilm fra 1951 *Frihed forpligter*.

1950 og fremefter

1950 forsøgte ASA sig med noget der desværre førte ind i en blindgyde, idet man lod Poul Henningsen skrive sit eneste originalmanuskript til en spillefilm *Den opvakte jomfru* (16.4. 1950. I: Alice Og Lau). Det var et ganske veloplagt manuskript om en skønjomfru (Marguerite Viby) og en abbed (Ib Schønberg) der i 1520 bliver frosset inde i Gølandsisen for at blive tøet op i samtidens København. Jomfruen besidder den eksistentielt opsøgende,

fantasifulde nysgerrighed og abbeden en ufrugtbar, dogmetro fatalisme. I mediernes udnyttelse af tilskikkelsen er der faktisk tilløb til en tilpasset Capra/Riskin-standard i en dansk folkekomedie.

Det blev desværre ikke den vej ASA valgte at gå. Året 1950 blev skæbnsvangert indledt og afsluttet – ja, indrammet af Morten Korch-film: *De røde heste* (pr. 9.1. 1950), fot: Lau) og *Mosekongen* (pr. 28.12. 50) begge instrueret af Alice og Jon Iversen. Sammen instruerede de Korch indtil *Det gamle guld* (21.12. 51), hvorefter Alice selv stod for instruktionen.

Rutinen overtog. Redundansen i 16 års intensiv folkekomedie kunne levere rene danske arketyper i form af Poul Reichhardt, Tove Maes, Peter Malberg, Asbjørn Andersen, Ib Schønberg og ikke mindst Sven Gyldmarks musik. Manus var ikke krediteret før 5. film i rækken: *Fløjtespilleren* (Grete Frische, 18.12. 53). Frische stod for drejebøgerne indtil Alice selv lavede dem i samarbejde med Jon Iversen fra *Vagabonderne paa Bakkegaarden* (19.12. 58) frem til *Kampen om Næsbygaard* (18.12. 64), hvor Alice selv overtog. Alice kom til at stå for intet mindre end 13 Morten Korch-film frem til 1967. De sidste to blev co-instrueret med Ib Mossin. Samtidig blev der i en stor del af perioden udsendt motiverede prøveballoner: Hvor meget kunne disse udvide Morten Korchs koncept og hvor meget kunne de tilpasse det?

Det første blev Jens Locher, der havde været landskendt for det ugentlige radiohørspil "Familien Hansen", med *Fodboldpræsten* (24.9. 51). Jørgen Reenberg spillede en sportsdyrkende præst, som derved vandt ungdommen. Reenberg havde Alice O'Fredericks tidligere brugt i sine to sociale bestillingsfilm *Vi vil ha' et barn* og *I gabestokken*. Han var altså Alice O'Fredericks realistiske bud mod den romantiske Poul Reichhardt. Reenberg blev sidenhen Søs' udkårne i den første *Far til 4*-film (hvor Ib Mossin figurerede som student), men han blev allerede i nr. to *Far til 4 i sneen* (1.11. 54) fejlet til side af Ib Mossin som Søs' tilbeder.

Derpå forsøgte Alice sig med Selma Lagerlöfs *Husmandstøsen* (22.9. 52), der indledes med "Jylland mellem tvende have". Den afviger på ingen måde fra Morten

Korch-filmene – udover at lokaliteten er jysk.

Bearbejdelsen af Engholm og Hasts tegneserie *Far til 4* (nr. 1, pr. 2.11. 53) først ved Lis Byrdal og siden Grete Frische og Jon Iversen, blev det bypopulistiske svar på Morten Korch-universet. Den krævede helt sin egen serie på 8 film. *Far til 4*-serien var så succesfuld, at både Ib Mossin (Søs' kæreste fra nr. 2), Ole Neumann, Rudi Hansen og Otto Møller Jensen (Lille Per, Mie og Ole) rykkede over i Morten Korch-filmen *Fløjtespilleren*. Ib Mossin forblev herefter også fast inventar i alle resterende. Lille Per fik desuden en mindre rolle i *Det skete paa Møllegaarden* (19.12. 60) og indtog som teenager en dominerende rolle i *Næsbygaard*-trilogien.

Ib Henrik Cavling var selv af Korch blevet udnævnt til hans arvtager og mens Korch-serien var i fuld gang, filmatiserede Alice O'Fredericks netop den roman, hvor Cavling bevidst imiterede Korch *Arvingen* (20.12. 54) med næsten samme besætning som ASAs Krochfilmatiseringen. Cavlings lægeromaner blev til gengæld først fra 1961 taget op af Anker på Palladium.

Selv Leck Fischer blev prøvet af med en filmatisering af sit mest folkeelskede skuespil "Moderhjertet" (*Min datter Nelly* 29.8. 55), der både var skrevet for teatret og udsendt som radiospil. Det blev uden basis for Ingmar Bergmans 'genre-sombre'-inspirerede debutfilm *Kris* (1946). Grete Frische lagde i sit manuskript vægt på lystspilaspektet, hvor man for en gangs skyld oplevede Maria Garland i en større rolle i samspil med Poul Reichhardt og Lillian Tillegreen.

Ingen af de små afvigende forsøg med direkte redundans til Morten Korch-universet var fiaskoer. Der var blot ingen – udover *Far til 4* – der kunne vinde fodfæste som serier.

Fra 50'erne mistede Alice O'Fredericks sin engagerede fornemmelse for samtiden. Hektisk søgte hun at holde sig orienteret og søgte at demonstrere at hun stadig var med på noderne. Publikum gerådede i en Korchsk inert, der varede ved til langt ind i 1960'erne og hendes to sidste forsøg på at svinge med var ingeniørfiaskoer, især ikke hendes sidste film med Lau, Nina og Frederik-filmen *Verdens rigeste pige* (31.7.6. 58), mens lone Hertz og

Baard Ove kriminalkomedien *Sikke'n familie* ikke gjorde sig synderligt bemærket.

Alice O'Fredericks var kørt træt, men hendes indsats til midten af 1950'erne forblev den mest indflydelsesrige i den folkelige danske tradition.

Noter

1) 1929; **Højt paa en Kvist, Hr. Tell og Søn**. 1930: **Pas paa Pigerne! 1931: Krudt med Knald, I Kantonnement**. 1932: **Han, hun og Hamlet, Lumpenkavaliere** (østrigsk-tysk Fy og Bi-film), **Med fuld Musik**.

2) Jon Iversen havde været skuespiller i stumfilmsperioden og forsøgt sig som instruktør både i plat og mere seriøs folkelighed på Palladium siden 1937.

3) Det drejer sig om følgende titler:

- I: **Frk. Kirkemus** (1941) / **Frøken Kyrkråtta** (Wive Film. Pr. 29.7. 41) efter ungarnsk stykke af László Fodor, filmatiseret tidligere i både Tyskland og USA. Ms: Ragnar Hyltén-Cavallius I: Schamyl Bauman.
- II: **Frøken Vildkatt** (Wive Film 15.12. 41) efter ungarsk operette af Armand Szantó og Mihály Szécsén. I + M: Weyler Hildebrand. / **Frøken Vildkar** (ASA. pr. 28.8.42). I: Alice O'Fredericks og Lau Lauritzen, M: Paul Sarrau.
- III: **Lyckan kommer** (Terra pr. 17.8. 42) I + M: Hasse Ekman. / **Lykken kommer** (ASA. pr. 23.12. 42). I: Emanuel Gregers. MS: Svend Rindom.
- IV: **Som du vill ha mej** (Svensk Talfilm pr. 22.3. 43) I: Gösta Cederlund. M: Tancré, Ibsen, Ingrid Bruncrona efter Alex Brinckmanns norske skuespil "**Karusell**". / **Som du vil ha' mig** –! (Palladium pr. 13.9. 43). I: Johan Jacobsen. Ms: Børge Müller. Tancré Ibsen filmatiserede selv "Karusell" i Norge under titlen **Den farlige leken** (pr. 23.2. 42) – uden Marguerite Viby.
- V: Revyfilmen **Op med Humøret** (Merkur 1943) blev kun udsendt i dansk version.
- VI: **I dag gifter sig min man** (Wive Film pr. 1.10. 43). I: Ragnar Arvedson efter Anemarie Selinko, blev hun udsendt i svensk version.
- VII: **Teatertosset** (ASA pr. 28.2. 1944). I: Alice O'Fredericks. Ms: Paul Sarrau / **Dolly tar chancen** (SF pr. 13.11. 44) I + M: Gustaf Edgren.

De følgende fire film blev kun indspillet i Sverige:

- VIII: **Lilla helgonet** (Wive Film pr. 1.8. 44): Weyler Hildebrand efter operetten "Nittouch".
- IX: **– och alla dessa kvinnor** (LUX pr. 13.11. 44). I: Arne Mattsson.
- X: **Sussie** (LUX pr. 14.8. 45). I: Arne Mattsson. Ms: Solve Cederstrand.
- XI: **Peggy på vift** (Kungsfilm pr. 8.6. 46). I: Arne Mattsson. Ms: Erik Berggren, Börje Mellvig.
- XII: **Jeg elsker en anden** (ASA pr. 13.9. 46). I: Alice O'Fredericks og Lau Lauritzen. Ms: Grete Frische / **Jeg älskar dig, Karlsson** (Kungsfilm pr. 13.9. 47). I: Lau Lauritzen og John Zacharias. Ms: Gösta Stevens.